GALERIE RUDOLFINUM

Tisková zpráva

Nightfall
Soumrak / Nové tendence ve figurativní malbě

Galerie Rudolfinum
29. 3. – 24. 5. 2013

Kurátorka výstavy: Jane Neal (UK)

Výstava ***Nightfall*** představuje reprezentativní výběr děl autorů, kteří patří mezi mezinárodně uznávané umělce zabývající se současnou malbou. Název výstavy je inspirován povídkou ***Soumrak*** Isaaca Asimova z roku 1941, jejímž základem je otázka, co se stane s planetou a civilizací, když nastane zatmění Slunce a přijde soumrak. Otázka dramatické změny, která může vyvolat definitivní konec existence jedné éry, je jistým interpretačním klíčem pro vystavující umělce. Pět tematických okruhů, do nichž je výstava *Nightfall* členěna, poskytuje základní myšlenkový rámec a odráží dopad rychle se měnícího světa, jakož i vývoj různých tendencí ve společnosti, které mají dopad na samotnou současnou malbu. Výstava se současně zaměřuje na přehodnocení stávajících uměleckých žánrů, jakými jsou krajinomalba a portrét.

Výstava *Nightfall* prezentuje současné umělce z celého světa, s důrazem na dvě velké skupiny malířů pocházejících zejména z okruhu Nové lipské malířské školy v Německu a z akademie v Kluži v Rumunsku, kteří se zabývají současnou figurativní malbou. V popředí zájmu stojí různé přístupy k figurativní malbě, citelný je i společensko kritický postoj umělců ke vztahu jedince a společnosti. Mezi hlavní témata, která vystavující umělci reflektují, patří společenská krize a pocity nejistoty, osamělost, zmatenost a izolovanost člověka, vzrůstající tense mezi přírodou a civilizací, vnitřní i vnější boj s vlastním já a se společností.

„Dopad událostí z 11. září, a toho, co následovalo, byl popsán jako předzvěst 'úsvitu nových temných časů'. Válka proti terorismu poskytla perfektní psychologický spouštěč traumatu prostřednictvím vzpomínek na dětské noční můry z hrozby studené války. Všichni umělci na výstavě se narodili v období studené války, většinou dospívali v době pádu Berlínské zdi, mnozí z nich si ještě pamatují pocit z hrozby nukleární války. Pád komunismu v Rusku a ve východní Evropě přinesl naději na konec jednoho schizmatu a znovusjednotil rozdělenou Evropu. Ale zatímco v 90. letech byli lidé plni naděje na celkovou změnu, konec dekády přinesl vystřízlivění. Mejdan je tentam, strašidlo je tady; strach se později ještě prohloubil působením globální finanční krize a rozpadu stability uvnitř Evropské unie," říká britská kurátorka výstavy Jane Neal (UK).

Kurátorka výstavy nalezla obdobné myšlenkové náměty i v sociálně kritickém aspektu skandinávských detektivek, v apokalyptických vizích filmu *Melancholia* režiséra Larse von Triera, či snímku *Another World* Mika Cahila, nebo obecně v tématu noci, tmy a pocitů znejistění, nepohodlnosti a určitého druhu nebezpečí, které soumrak evokuje. Právě tuto temnou a místy až apokalyptickou předzvěst obsahují mnohé vystavené obrazy, charakteristické potemnělou atmosférou, ponurými náměty a snahou o zachycení patrné změny nálady ve společnosti. Co do motivů, příznačná je tendence k temně atmosférickým, stísňujícím námětům, jakými jsou napjaté výměny názorů, ohrožující, zneklidňující obraznost a často potemnělá nebo ztlumená barevnost. Všechny tyto aspekty se prolínají pěti tematickými kapitolami, osobitými náměty, výstavy: *Rozbitá krajina a pokřivená krása*; *Portrét – Zápas o identitu*; *Pod příkrovem tmy*; *Malba a film* a *Doma, ale ne v bezpečí,* které vystavující umělci reflektují a jež zároveň odráží nové tendence v soudobém malířství.

Nové tendence ve figurativní malbě mohou být poznamenány kontinuálním šířením nových médií a masivním využíváním sociálních sítí a chytrých telefonů, závislosti na internetu, kde se různá vizuální sdělení spotřebovávají stejně rychle, jako se mění obsahy mediálních událostí. Zejména mladí umělci, hojně pracující s počítači a notebooky, mají širokou databázi vizuálních motivů, jako nikdy v historii. Citelný je i vlivu filmu a obrazovky, snad proto v dílech převažují temná pozadí; fascinace dramatickým šerosvitem příznačným pro malbu 18. století v kontrastu s přízračnou bělí postav na pozadí tmy naznačuje nástup jakéhosi „neobaroku 21. století“. To vše vystavující umělci absorbují do podoby svých děl. Proměnné hodnoty rychle se měnící společnosti se prolínají i v různorodých malířských technikách – od malby připomínající rozpohybované obrazy a odkazující ke kinetické energii, přes přehnanou barevnou pixilaci vztahující se k detailním filmovým záběrům, po malířskou techniku odkazující spíše ke skicování, či reminiscenci na tlumený barevný svět krajinářů dávné minulosti.

Attila Szűcs (HU) ve svých obrazech vytváří jakousi „novou figurativnost“, když využívá současného fenoménu tzv. plankingu, který vznikl na sociálních sítích. Účelem této hry mající prvky performance, je setrvat v nehybné poloze (planking z anglického plank/prkno) na co nejneobvyklejším místě hlavou dolu, vyfotit se a následně zveřejnit svou fotografii na internetu. Jeho obrazy tento podivně pozastavený pohyb vyjadřují. Tenze mezi pohybem a strnulostí je podpořena nejen figurálním motivem, ale i samotnou malířskou technikou, kterou kromě tlumené barevnosti charakterizuje citelná barevná aura - jakési rozpohybované kruhy energie a síly, obklopující postavy a objekty na obrazech.

Dramatické malby **Adriana Ghenie** (RO) obsahují výpůjčky ze světa filmu a divadla. Vyznačují se nekonvečními kompozicemi a jedinečnou technikou, která jako by se prolamovala z povrchu obrazu a zase se do něj nořila zpět. Ve svých obrazech rozvíjí techniku, která dovoluje vtlačování a škrábání barvy. Ústředním námětem je historie lidstva, zejména události posledního století a některé z nejznámějších momentů a protagonistů. Chopil se tématu strašidla a personifikoval ho jako rumunského diktátora Nicolae Ceausescu.

Jemné asambláže lidských postav a zvířat v tvorbě **Victora Mana** (RO) nabízejí scénu uvězněnou mezi zoufalstvím a rezignací. Polooblečené postavy, ležící tvářemi dolů ve sněhu, jakoby nedokázaly zvednout hlavy od země. Setmělé barevné tóny odkazují k tmavě tónovanému vidění obrazu pomocí Claudových zrcadel, pomůcky, kterou využívali krajinářští malíři v 18. století.

Romantičtí hrdinové **Hernana Base** (USA), náladoví dandyové a hloubaví mladí mužové, sedí v srdci dramaticky krásné, ale zlověstné krajiny, kde z potemnělých stínů, které skrývají změť pahýlů stromů a rozbouřené řeky, vystupují vysoké hory v pulsujících barvách. Výjevy jeho obrazů odkazují k dílům

dekadentních autorů – Jorisi-Karlu Huysmansovi a Oskaru Wildovi, vše je podpořeno výraznou barevností pohybující se mezi barevnou „přezrálostí“ a chemicky upravenými barvami.

Svůj postoj k tématu soumraku vyjadřuje i jediný český umělec na výstavě *Nightfall* **Daniel Pitín**: „Současná společnost dává ve svých hodnotách přednost tomu, co je úspěch, co je světlo, pozitivní a krásné; soumrak nebo „negativní“ stránky života pak raději odsouvá na okraj. Pak, v momentě, kdy se dostaneme do situace, kdy si momentálně nevíme rady a třeba jsme i tak trochu zabloudili, vnímáme tento stav jako negativní. Ale možná že právě odvaha se soumraku, nebo temným stránkám života postavit a přijmout je, je určitou cestou jak spokojeně žít dál, ale opravdu spokojeně. Přijmout svůj život jako celek, i s tím soumrakem,“ říká Pitín.

Malby **Karin Mamma Andersson** (SWE) obsahují směs obraznosti, která diváka vtahuje a zároveň znervózňuje. Andersson dokáže zdůrazňovat tuto atmosféru svých výjevů tím, že posiluje jejich „normálnost“. Snová kvalita jejích prací je nicméně tak setrvale přítomná, až naznačuje, že „realita“ je ve skutečnosti jiná; domácí interiéry pulsují napětím, v nočních scénách se temné mraky shlukují do nestvůrných tvarů a my si bezděčně vzpomínáme na temné zápletky kriminálních dramat a psychologických thrillerů.

Dílo **Martina Edera** (DE) se zabývá zvláštním světem, který je povědomý a cizí zároveň. Ve svých obrazech využívá kombinaci fotografie, malby a sochy, aby vytvořil naivní a až kýčové výjevy. Nahé ženy a dívky v provokativních pózách se nevystavují na pozadí pozemského světa, ale na cizí planetě. Zneklidňující a nepříjemné obrazy opisují kruh od „kýčové idylky“ přes izolaci postav, která naznačuje, že jsou spíše oběťmi okolností než dobrovolnými účastníky dění v těchto podivných nových světech.

V obrazech **Mariuse Bercey** (RO) dominují živým krajinným scenériím gargantuovské brutalistní budovy. Jeho portréty těchto futuristických ikon, které byly inspirované kosmickými závody, jsou podivně zlověstné. Lze je číst jako památníky zašlé doby, fyzický projev politické ideologie, která omezovala člověka a usilovala o to, zapouzdřit utopii.

Interiéry **Matthiase Weischera** (DE) oscilují mezi zlověstností a melancholickou nostalgií. Weischer manipuluje s obrazovým repertoárem mistrů minulosti a známých žánrů umělecké historie a vytváří svět, který vypadá trochu staromódně, ale ne tak, že bychom ho nepoznávali. Popisuje interiéry, které vytváří, jako „křehké kontejnery minulosti“ a ony skutečně jakoby uchovávaly vzpomínky tím, že chrání zranitelné materiály, bez nichž bychom se jinak v naší kultuře zapomnění obešli.

Cantemir Hausi (RO) vždy užíval svou pronikavou paměť k ponorům do vzpomínek na divokou krásu krajiny rumunského venkova, kde vyrůstal. I když si pořád čas od času vybavuje scény ze svého dětství, v poslední době začal malovat výjevy hrozivější povahy, jako třeba shlukování lidí do davu, který se chystá k pouličnímu protestu.

Společnost v krizi je téma, jímž je setrvale zaujat **Tim Eitel** (MD). Protagonistou jeho obrazů je zas a znova osamělý, dezorientovaný člověk. Eitel zobrazuje bezdomovce vedle odpadků, vyhozených na ulici a zpytuje schopnost společnosti nevšímat si vyděděných a zranitelných.

Mnohé postavy obrazů **Neo Raucha** (DE) jsou izolované podobně jako Eitelovy. Jeho sběrači ovoce sklízejí plody v té nejnevlídnější, skoro cizí krajině. V Rauchově díle architektonické prvky často ustupují krajině, zatímco postavy provádějí podivné rituály, které jsou možná nezbytné pro práci, ale

zároveň naznačují boj. Styly se mísí a pak zase náhle oddělují bez zjevného důvodu – v rámci obrazu sledují určitou vlastní logiku, ale celkové působení je podmanivé a zneklidňující.

Goya žertoval: „Dej mi kousek uhlí a namaluji tvůj portrét“. **Mircea Suciu** (RO) se této narážky chopil a vynalezl vlastní techniku, která je bližší malbě než skicování. Uhel umožňuje tomu, kdo s ním zachází, razanci a expresivitu. Suciu jako mistr šerosvitu podává kontrast mezi pásy světla nebo bodově nasvětlenými těly a zlověstnými stíny i bezedným pozadím.

Serban Savu (RO) staví do protikladu městské prostředí a pastorální idylu. Na první pohled vyhlížejí jeho pečlivě namalované obrazy dělníků a „obyčejných“ lidí jako něžné dokumenty charakterových typů, které odrážejí každodenní život v umělcově rodném Rumunsku.

Krajiny **Davida Schnella** (DE) evokují velmi odlišným způsobem destabilizaci společnosti a vzrůstající napětí mezi přírodou a městským životem. Jeho abstrahovaná verze přírody popisuje objekty, které jakoby explodovaly a rozmetány okolo plátna vířily vzduchem. Schnellovo dílo má určitý filmový aspekt; vyzvětšovaná pixilace a barevné pruhy odkazují k detailním záběrům na velkém plátně nebo monitoru.

Temně atmosférická, velkoformátová „filmová“ plátna **Zsolta Bodoniho**(HU) dramaticky evokují násilný zápas a nepříjemné vztahy. Bodoni se před nedávnem začal znovu zabývat tématy starých mistrů, do nichž proniká a která narušuje s cílem upozornit diváka na často temné pozadí tvorby a oslavy pompy a nádhery moci.

V dílech **Justina Mortimera** (UK) a **Alexandra Tinei** (HU) se setkáváme s mísením reality a fikce. Mortimerova noční setkání vyhlížejí jako noční můry zalidněné nemocničními materiály, lékařskými nástroji, znaky odkazujícími k „nebezpečnému odpadu“ a popelnicemi a pytli plnými lidských pozůstatků. Jeho explicitní odkazy na nemocniční prostředí jsou jako scénář k psychologickému thrilleru. Tinei se stále více zabývá fenoménem okamžité globální viditelnosti a zveřejnění dříve soukromých momentů na internetu prostřednictvím sociálních sítí. Své tradiční akademické školení a malířský styl užívá Tinei k inscenaci a ponoření těchto ikon kyberprostoru do tradičního kontextu portrétního malířství, jejich éterická těla nechává mizet na tmavém pozadí.

O tvorbě **Daniela Richtera** (DE) lze říci, že má hluboký mezinárodní vliv na mladší generaci figurativních malířů i na mladé německé umělce. Výrazem jeho vysoce osobní, „psychedelické“ estetiky jsou malby disponující světelností, která se zdá být chvílemi až elektrická.

Vitaly Pushnitsky (RUS) je hlavním exponentem figurativní malby v Rusku. Pushnitsky vždy zpochybňuje zavedené s klidem pozorovatele, nabízí neotřelé perspektivy z úhlů, které bychom mohli přehlédnout, jako například když zobrazí oblohu z úhlu pohledu někoho, kdo padá dolů.

Chantal Joffe (UK) je nadšená pozorovatelka. Její portréty jsou obvykle samostatné postavy, které naznačují, že intenzita setkání dvou osob tváří v tvář má něco do sebe, co malířku fascinuje. Její dílo je stylizované, silné a hraničí s expresionistickým podáním, vzbuzuje otázky po identitě, zranitelnosti a sexualizaci i desexualizaci ženské postavy v průběhu života současné ženy.

Žena v domácím interiéru je námětem tvorby **Caroline Walker** (UK), která zkoumá psychologické prostory domova. Geometrie architektury rámuje tyto protagonisty v prostředí, které spíš než zabydlený prostor připomíná jevištní výpravu, a mezitím se odehrává výkon moci mezi subjektem a voyeuristickým pohledem diváka.

Výstava *Nightfall* otevírá námět k diskusi nad problematikou současné figurativní malby, jež má své kořeny právě v oblasti bývalého východního bloku a přispívá tak k širšímu politicko-společenskému diskursu.

Lektorské oddělení Galerie Rudolfinum připravilo k výstavě soubor doprovodných programů, jakými jsou přednášky a prezentace vystavujících umělců či diskuse kurátorky s umělci.
Kontakt pro zájemce:
Marian Pliska, pliska@rudolfinum.org, T + 420/227 059 346

K výstavě vychází katalog obsahující esej kurátorky Jane Neal, úvod Davida Koreckého a rozsáhlou obrazovou část.

K výstavě je natočen video trailer, který je distribuován společností Aerofilms, s r.o. do kin: Aero, Světozor a Bio Oko.

Generální partner galerie:
UniCredit Bank

Partner doprovodných programů:
Goethe Institut Prag

Hlavní mediální partner:
Lidové noviny

Mediální partneři:
Lidovky.cz, Radio 1, ArtMap, Metropolis, Art and Antiques, Aerofilms s.r.o.

Poděkování:

Výstavu pořádá Galerie Rudolfinum ve spolupráci s Centrem pro moderní a současné umění v Debrecínu (MODEM).

Vystavující umělci:

Karin Mamma Andresson (SWE), Hernan Bas (USA), Marius Bercea (RO), Zsolt Bodoni (RO), Martin Eder (DE), Tim Eitel (DE), Adrian Ghenie (RO), Cantemir Hausi (RO), Chantal Joffe (UK), Victor Man (RO), Justin Mortimer (UK), Daniel Pitín (UK), Vitaly Pushintsky (RUS), Neo Rauch (DE), Daniel Richter (DE), Serban Savu (RO), David Schnell (DE), Mircea Suciu (RO), Attila Szűcs (HU), Alexander Tinei (MD), Caroline Walker (UK), Matthias Weischer (DE).

Kurátorka výstavy: Jane Neal (UK)
Odborná spolupráce a produkce: David Korecký

GALERIE RUDOLFINUM

Kontakt pro média:
Nikola Bukajová, bukajova@rudolfinum.org, T +420 227 059 205, M +420 725 365 792

Ftp server pro stažení obrazových materiálů:
ftp://www.galerierudolfinum.cz
log-in: gr-media
heslo: oud3vek2
složka: Nightfall

Vstupné:
plné 120 Kč
snížené 70 Kč

Otevírací doba:
út – st, pá – ne: 10:00 – 18:00
čt: 10:00 – 20:00

Adresa:
Galerie Rudolfinum
Alšovo nábřeží 12
CZ 110 01 Praha 1
T +420 227 059 205
galerie@rudolfinum.org
www.galerierudolfinum.cz